

Влада на Република Северна Македонија
Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Совет за соработка меѓу Владата и граѓанското општество
Këshillit për bashkëpunim midis Qeverisë dhe shoqërisë civile

З А П И С Н И К

од Шестата (тематска) седница на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество, одржана на 06.04.2022 година

Скопје, април 2022 година

З А П И С Н И К

од Шестата (тематска) седница на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество, одржана на 6.04.2022 година

Седницата започна во 12:00 часот, во Клубот на органите на управата.

Со седницата претседаваше претседателката на Советот: Фани Каранфилова-Пановска од Фондацијата Отворено општество Македонија Скопје.

На седницата учествуваа и заменичката на претседателката на Советот Гордана Гапиќ-Димитровска од Министерството за информатичко општество и администрација, и членовите: Јасминка Ангелова, Министерство за внатрешни работи; Бојана Босилкова, Министерство за правда; Санела Хаџибулиќ, Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците; Розика Бојациева, Министерство за финансии; Елизабета Тодорова, Министерство за економија; Билјана Трајковска, Министерство за образование и наука; Лидија Штерјов, Министерство за труд и социјална политика; Сашо Секуловски, Министерство за животна средина и просторно планирање; Гордана Цекова, Агенција за млади и спорт; Никица Кусиникова, Здружение Конект Скопје; Зоран Илиески, Коалиција на младински организации СЕГА Прилеп; Јасминка Фришчиќ, Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените Скопје; Далиборка Златева, Здружение на лица со церебрална парализа и други попречености Велес; Марија Савовска, Здружение за унапредување на родовата еднаквост Акција Здруженска Скопје; Андреј Сених, Здружение за поддршка на луѓето што живеат со ХИВ – Заедно посилни Скопје; Лилјана Јоноска, Здружение Рурална коалиција Куманово; Тијана Ана Спасовска, Јадро Асоцијација на независната културна сцена Скопје; Драгица Костадиновска, Здружение мултиетничка организација за интернационални култури Мозаик Меик Скопје и Ардита Абази Имери, Институт за европска политика – Скопје.

На седницата отсутнуваа членовите на Советот: Кристина Петрова, Министерство земјоделство, шумарство и водостопанство; Слободанка Анчевска, Министерство за здравство; Ели Чакар, Министерство за локална самоуправа; Љуљзим Селмани, Министерство за култура; Христина Конеска-Бероска, Секретаријат за европски прашања; Снежана Камилковска Трповска, Македонски центар за меѓународна соработка Скопје; Уранија Пировска, Здружение Хелсиншки комитет за човекови права на Република Македонија Скопје; Димитар Низамовски, Здружение на граѓани Младински образовен форум Скопје; Никола Додов, Здружение за поттикнување и промоција на информатиката Асоцијација на студенти информатичари и Сашка Коцевска, Движење на екологистите на Македонија, Велес.

На седницата присуствуваа и: Софија Спасовска од Министерство за труд и социјална политика; Ирена Иванова од Делегацијата на Европска Унија, како и претставниците на граѓанските организации: Влатко Деков и Ивана Андреевска од Здружение ХОПС – опции за здрав живот Скопје како претставници на Платформата на организации кои нудат социјални и здравствени услуги, Бојан Стојковски и Анета Манчева од Здружението за поддршка на луѓето што живеат со ХИВ – Заедно посилни Скопје, Борче Божинов од Здружението СТАР-СТАР Скопје, Соња Хаџи-Николов од Здружението за унапредување на родовата еднаквост Акција Здруженска Скопје, Гоце Николов од Здружението Порака- Неготино и Оливер Белчовски Здружение ДОВЕРБА Скопје.

На седницата присуствуваа и претставници на Секторот за анализа на политиките и координација/Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат: Сузана Никодијевиќ-Филиповска, Елпида Самарџиоска и Загорка Видоевска.

*
* *
*

Врз основа на Предлогот на дневен ред, Советот го утврди следниов:

Д Н Е В Е Н Р Е Д

- 1 Граѓанските организации во обезбедување на социјална и здравствена заштита на национално и локално ниво
- 2 Разно

*
* *
*

Точка 1

Претседателката на Советот, Фани Каранфилова-Пановска, ја отвори тематската седница и ги поздрави присутните гости, претставници на граѓански организации. Таа укажа дека оваа седница се одржува поради важноста на прашањето за обезбедување социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации на национално и локално ниво, но останува одлуката членовите на Советот од редот на граѓанските организации да ја бојкотираат работата на Советот се до разгледување и донесување на Предлог-програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2022 година од страна на Владата.

Јасминка Фришчиќ во воведното обраќање појасни дека идејата за иницирање на тематската седница произлезе од мапирањето на ова прашање во Стратегијата за соработка со и развој на граѓанското општество, со Акциски план 2022-2024, како и измените во новиот Закон за социјална заштита. Пред присутните накратко ја претстави Информацијата за состојбите во однос на обезбедувањето на социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации која претставува вовед за обезбедувањето социјални и здравствени услуги на национално и локално ниво, но и иницијална каписла за системско и планско решавање на проблемот. Таа направи паралела на состојбите пред и по донесувањето на новиот Закон за социјална заштита, задржувајќи се на студијата “Социјалната заштита во Македонија: регулатива и практика“ на Министерството за труд и социјална политика, каде за периодот од 2015 – 2017 година, констатирани се повеќе наоди, меѓу кои: незначителен дел од буџетот на МТСП се доделува на здруженијата за вршење на социјална заштита, постои нерамномерна распределба на средства при што најголем дел од средствата се доделуваат на едно здружение, недостигаат јасни критериуми за висината на средствата што се доделуваат, годишното финансирање на здруженијата резултира со несигурност кај давателот во смисла на неизвесност за продолжување на финансирањето итн. Авторите на оваа студија заклучуваат дека ваквиот модел на финансирање е надминат и има потреба од воведување на нов модел за

кој е потребна и измена на законската регулатива. Студијата содржи податоци и за начинот на финансирање на здруженијата, висината на доделените средства, како и изворот на финансирање, каде освен МТСП се наведени и средства обезбедени по основ на Законот за игри на среќа што се користат за за националните инвалидски организации, нивните здруженија и асоцијации, здруженијата на граѓани за борба против семејното насилство и за Црвениот крст на РСМ.

Јасминка Фришчиќ истакна дека по усвојувањето на Законот за социјална заштита во 2019 година, лиценцирани се 43 даватели на социјални услуги. Во однос на давањето на здравствена заштита на национално ниво граѓанските организации вклучени во обезбедување на здравствена заштита се финансираат преку буџетот на Министерството за здравство по два основи: договорни услуги и трансфери кон граѓански организации. Во однос на обезбедување на социјална и здравствена заштита на локално ниво клучни се планирањето на активностите за социјална заштита, вклучувањето на граѓанските организации како вршители на социјална заштита и реализирањето на планираната поддршка. Поради тоа, на иницијатива на ХОПС, подготвена е анализа за ГО како даватели на социјална и здравствена заштита на локално ниво “Граѓанските организации во обезбедување на социјална и здравствена заштита на локално ниво”. Наодите покажуваат дека само 2 општини имаат подготвено и усвоено повеќегодишен социјален план, само 3 од 16 општини не планирале да вклучат ГО како вршители на некој вид на активности од областа на социјалната заштита, а планираната поддршка за ГО на локално ниво не се реализира. На крајот потенцираше дека загрижувачки е фактот што под социјална заштита некогаш се сметаат и нереални услуги за индивидуалци и одредени ранливи групи кои не се здруженија, како и моментот дека средствата кои што се алоцирани не секогаш се доделени и потрошени за соодветната намена.

Далиборка Златева информираше дека Здружението на лица со церебрална парализа и други попречености од неодамна е лиценциран давател на услугата живеење со поддршка. Истакна дека пред донесувањето на новиот Закон за социјална заштита имаше само неколку организации кои даваат социјални услуги и најголем дел од средствата беа доделени на една организација поради големиот број на корисници, но новиот Закон има можност за формирање на нови сервис провајдери, па распределбата на средства за 2022 година би требало да изгледа поинаку. Друга новина е обврзувањето за поседување на лиценца која ќе може да ја добијат само организациите кои имаат просторен и кадровски потенцијал, меѓутоа соработката со комисијата е значително унапредена, па поради тоа ги охрабри организациите да го започнат процесот на лиценцирање и да даваат социјални сервисни услуги на локално ниво. Од Министерството за труд и социјална политика годишно се објавува само еден оглас за социјални сервисни услуги кој трае неколку дена и некогаш се бараат документи за чие обезбедување е потребно повеќе време. Висината на средствата се зголемува секоја година, но поради зголемувањето на животните трошоци не ја задоволуваат потребата на социјалната услуга. Изрази благодарност до општествено одговорните организации, бизнис секторот и граѓаните кои се вклучени во обезбедувањето на овој тип на услуги, но потенцираше дека сепак е потребно сервис провајдерите да имаат сигурност од државата.

Андреј Сених во своето излагање пред сè се фокусираше на Програмата за заштита на населението од ХИВ инфекција, истакнувајќи дека според него во делот на здравствената заштита и јавното здравје таа претставува уникатен пример каде се испорачуваат услуги од

страна на граѓанските организации, дополнително додавајќи дека и самиот претставува организација која работи во оваа област и испорачува дел од овие услуги, но и како дел од Платформата на 14 организации кои ги спроведуваат услугите. Најпрвин, истакна дека ваквиот модел на социјално договарање и пренесување на дејноста за испорачување на услуги од државата кон граѓанскиот сектор за јавно здравствени цели бил развиван од страна на Министерството за здравство од 2005 до 2017 година, со поддршка од Глобалниот Фонд на Обединетите нации, а од 2018 година финансирањето преминува од донаторско на национално. Објасни дека развивањето на услугите е врз основа на веќе постоечки искуства од државата, поблискиот регион, меѓународни искуства и во согласност со стандардите и препораките на Светската здравствена организација и Програмата за превенција од ХИВ на Обединетите нации. Образложи дека Програмите за превенција од ХИВ функционираат во 12 градови за лица што инјектираат дрога, 6 града за сексуални работници и 3 града за мажи што имаат секс со мажи, програми за ХИВ тестирање, програми за психосоцијално здравје, додека програми за психосоцијална поддршка на луѓето што живеат со ХИВ и на луѓето што се лекуваат од зависност од дрога функционираат само во главниот град. Дел од овие услуги претставуваат здравствени услуги во потесна смисла, како на пример чистење на рани, преврски, медицински совети, процена на општата здравствена состојба, процена на апстиненцијална криза, како и дијагностика и лекување на сексуално преносливи инфекции, кои се даваат од соодветни здравствени работници во рамките на граѓанските организации. Во 2021 година, официјално се опфатени 10 661 лице од овие клучни популации со основниот пакет на превенција. Дополнително се опфатени 557 лица кои се лекуваат од зависност од дрога со услуги за психосоцијална поддршка, 130 лица кои живеат со ХИВ со услуги за психосоцијална и врсничка поддршка и 1271 лице опфатени со услуги за социјално и репродуктивно здравје. 2045 биле тестирани за ХИВ и процентот на позитивитет изнесува 1%, додека од сите останати направени тестови за ХИВ на ниво на државата стапката на позитивитет е 0,1%. Објасни дека десеткратната разлика доволно го покажува нивното значење. Истакна дека благодарение на овие услуги имаме постигнато и одржано контрола на епидемијата на ХИВ кај две многу важни популации, како што се лицата кои инектираат дрога и сексуалните работници. Голем број од овие корисници се надвор од системот на здравствена заштита, а некои од нив се и лица без документи, па овие услуги за нив значат базичен пристап до здравствена заштита. По преземањето на финансирањето на овие услуги од станата државата во 2018 година, Владата констатира дека за услугите за превенција помеѓу клучните популации неопходни се 60 000 000 денари на годишно ниво. Во пракса, средствата во изминатите години се движеле од 44,2 милиони до 47,9 милиони денари, додека за тековната 2022 година предвиден е износ од 46,5 милиони денари според Програма за ХИВ. Во однос на предизвиците, тој додаде дека финансирањето на овие услуги од страна на државата е субоптимално и според проценките на Министерство за здравство, но и според порастот трошоците за живот изминативе години. Како еден од главните проблеми тој го истакна континуираното доцнење на Јавниот повик за граѓанските организации, кој вообичаено се објавува во Февруари, а оваа година беше објавен во втората половина на Март, додека пак Договорите се уште не се склучени. Како друг клучен предизвик ја спомена исплатата на средства од страна на Министерството за здравство, што се врши по спроведените активности и доставени фактури, што исклучително ја отежнува работата на здруженијата, како и големото доцнење со овие исплати. Заклучи дека главните проблеми се системски, односно недостигот на компетентно програмско менаџирање и немањето соодветна експертиза која ќе

овозвозможи овие програми да функционираат оптимално, да се унапредуваат, развиваат и да се подобрува нивниот квалитет. Дополнително, се надоврза дека одлуката за драстично кратење на овие средства од 40% за оваа година е уште еден показател за немањето на компетентно програмско менаџирање и нема соодветна експертиза. За крај го посочи неисполнувањето на Министерството за здравство на задолжението од страна на Владата за воспоставување на долгорочен механизам по примерот на социјалната заштита.

Јасминка Фришчиќ истакна дека проблемите со кои се соочуваат граѓанските организации во овие две области се слични и комплементарни и помошта треба да биде континуирана, системска и согласно потребите на граѓаните. Понатаму, додаде дека потребно е да се преземат сериозни чекори во насока на градење на капацитетите на локално ниво.

Фани Каранфилова-Пановска предложи Информацијата за состојбите во однос на обезбедувањето на социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации, заедно со денешните забелешки и заклучоци кои би се формулирале дополнително, да се достави до Владата на Република Северна Македонија.

Софија Спасовска од Министерството за труд и социјална политика се осврна на практичниот дел од функционирањето на системот. Во однос на барањето за 3 годишни програми за финансирање истакна дека тоа не е можно согласно Буџетот и Законот за извршување на Буџетот. Системот на социјална заштита постојано се менува, што значи дека системот ги следи потребите на граѓаните и нивните специфични социјални потреби. Министерството за труд и социјална политика уште во 2004 година ги предвидува граѓанските организации во системот на социјална заштита. Истакна дека подготовката на новата Реформа била сеопфатна во смисла на ангажирање на научна фела, јавни дебати, расправи кои резултирале со нов Закон со кој е направен огромен исчекор во делот на услугите. Согласно новата регулатива, општините се вршители на дејноста на локално ниво и истите имаат обврска да конституираат Совет за социјална заштита, во кои покрај претставниците на Центрите за социјална заштита ќе членуваат и претставници на граѓанските организации. Со поддршка на проект финансиран од Европската унија, развиени се алатки за развој на вештини и мапирање на потребите на локално ниво. Дополнително, додаде дека издадени се 29 нови лиценци за даватели на услуги. Законот предвидува дека само лиценцираните даватели на услуги можат да аплицираат на овие повици, односно дека лиценцата е неопходен услов за чие добивање потребно е исполнување на нормативи и услови предвидени со регулативата. Од страна на Министерството формирана е посебна Комисија која одлучува за издавањето на овие лиценци, а каде покрај претставниците на самото министерство членуваат и претставници на Заводот за социјални дејности и универзитетски професори од Институтот за социјална работа и политика. Додаде дека досега се издадени 62 нови лиценци, за што се изработува посебен Регистар кој наскоро ќе биде објавен на страната на Министерството. Финансирањето се одвива врз основа на Одлука за утврдување на цените на сите социјални услуги, која еднаш годишно се ревидира согласно трошоците кои се предвидуваат од Државниот завод за статистика. За крај, истакна системот не е докрај синхронизиран, бидејќи во пракса имаме корисници кои користат повеќе надоместоци истовремено. Поради тоа неопходно е да се синхронизира и да биде солидарен за сите.

Лидија Штерјов се надоврза на излагањето на Софија, истакнувајќи дека кај општините и кај давателите на услуги, во пракса како најмногу доминираат услугата за лица со попреченост и услугата за неа на стари лица, додека за другите услуги кои се предвидени во Законот (дневни центри, центри за рехабилитација, советувајќни услуги за корисници на дрога, жртви на родово базирано насилство или семејно насилство и деца во ризик) како категории од страна на општината не се доволно препознаени.

Марија Савовска се осврна на прашањето дали системот предвидува фиксна лепеза на услуги за кои Министерството обезбедува финансии, дали истото е детерминирано и подложно на промени. Дополнително, како се прави проекција на опфат и обем на корисници во програмите и Буџетот и дали физички лица може да бидат лиценцирани даватели на услуги или исклучиво правни лица, како и дали е потребно соодветно образование за тоа.

Софија Спасовска истакна дека во системот на социјална заштита, за одреден тип на услуги како што се помош и неа во домот, даватели на услуги можат да бидат и физички лица и согласно оперативниот план се вршат обуки на овие лица. Програмите и услугите се планираат согласно Планот за фискална политика, стратешко планирање и обезбедените средства во Буџетот.

Влатко Деков од Здружението ХОПС-опции за здрав живот го отвори прашањето за временскиот период на лиценцирање на здруженијата кои се даватели на социјални и здравствени услуги на што доби одговор дека лиценцата е со времетраење од 5 години (со соодветен инспекциски надзор), а процесот на лиценцирање е варијабилен и може да трае од еден до неколку месеци. Андев истакна две клучни поенти: првата се однесува на анализите кои покажуваат дека општините кои соработуваат со граѓанските организации имаат поголем број на соодветни стратегии од социјалната и здравствената сфера, па дури и социјални планови, што кај дел од нив повлекува и донирање на финансиски средства, додека во втората поента се задржа на проблемот со системот на финансирање на ХИВ организациите. Истакна дека нашата земја во три наврати користеше средства од Глобалниот фонд во износ од 20.000.000 долари, при што 51% од нив беа наменети за граѓанските организации, а 49% за државните институции преку кои се отворија 90% од центрите за лекување. Сепак, независно од успешната транзиција, како и фактот дека најголем дел од програмите за превенција на ХИВ се комплементарни и родосензитивни, нивното опстанување е реален проблем, а квалитетот на услуги е со надолен тренд. Поради тоа во последните 3 години прават мониторинг на акцизите за алкохол и тутун со цел дел од овие средства да бидат наменети за финансирање на програми за зависности, кои што ги спроведуваат граѓанските организации.

Никица Кусиникова истакна дека отворањето на оваа тема е мошне значајно и предложи во рамките на Работната група за реформа на системот за државно финансирање да се формира подгрупа која ќе дискутира по ова прашање и ќе излезе со препораки за подобрување на системот.

Андреј Сених предложи да се склучуваат три годишни договори за испорачување на услуги од страна на граѓанските организации со цел да се избегнат дел од предизвиците со кои се соочуваат и додаде дека овој предлогот за тригодишно финансирање на услуги од страна на државата е базиран на искуства на други земји и истиот не мора да значи однапред да се специфицира висината на средствата. Во однос на определувањето на обемот и видот на

услугите, истакна дека би било идеално и пожелно, министерството да воведи пракса на правење проценка на потребите за услуги помеѓу населението.

На седницата не присуствуваше претставник на Министерството за здравство, за да го образложи законското уредување на обезбедување на услуги од областа на јавното здравје и здравствена заштита од страна на граѓанските организации.

Претседателката на Советот, Фани Каранфилова-Пановска истакна дека исклучително е значајно што се започна оваа дискусија и дека за подобра имплементација на одредбите од новиот Закон за социјална заштита, а во интерес на крајните корисници и системот во целина, потребно е да се спроведат повеќе структурирани вакви сесии со граѓанските организации. Образложи дека тоа е неопходно со цел да се презентираат актуелните модели, да се утврди што од досегашната примена функционира, да се слушнат предлози за подобрување на системот и да се спроведат јавни расправи и презентации со потенцијално засегнатите страни. Предложи, забелешките од денешната дискусија, заедно со Информацијата за состојбите во однос на обезбедувањето на социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации и заклучоците, да бидат испратени во форма на Информација до Владата на Република Северна Македонија.

Заклучок:

1. Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество ја разгледа Информацијата за состојбите во однос на обезбедувањето на социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации
2. Се задолжува Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат Информацијата за состојбите во однос на обезбедувањето на социјална и здравствена заштита од страна на граѓанските организации да ја достави до Владата на Република Северна Македонија, откако членовите на Советот, Јасминка Фришчиќ и Андреј Сених ќе го дополнат текстот на Информацијата со Предлог-заклучоци.

Точка 2

Сузана Никодијевиќ-Филиповска, побара насоки дали наредната (редовна) седница на Советот, ќе се организира како дописна седница со електронско гласање по материјалите (Предлог-Комуникациска стратегија на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество 2022-2024, Предлог-План за комуникација на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество за 2022 година, Извештај за финансирање на програмски активности на здруженија и фондации од Владата, органите на државната управа и единиците на локалната самоуправа во 2021 година, Извештај за реализација на Програмата за финансирање на програмските активности на здруженија и фондации за 2021 година и Извештај за спроведување на Акцискиот план на Стратегијата на Владата за соработка со и развој на граѓанското општество 2022-2024, во првиот квартал од 2022 година)), како што беше предложено на 5.седница на Советот, одржана на 17.3.2022 година.

Претседателката на Советот, Фани Каранфилова-Пановска, укажа дека и електронското гласање на овие особено важни материјали за работата на Советот значи дека Советот ќе

одржува седници, што е спротивно на одлуката членовите на Советот од редот на граѓанските организации да ја бојкотираат работата на Советот се до разгледување и донесување на Предлог-програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2022 година од страна на Владата.

Заклучоци:

1. Членовите на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество од редот на граѓанските организации ќе ја бојкотираат работата на Советот се до обезбедување на средства во Буџетот на Владата на Република Северна Македонија за реализација на Предлог-програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2022 година н.
2. Се задолжува Одделението за соработка со невладини организации да подготви писмено известување до претседателот на Владата на Република Северна Македонија, Министерот за финансии и Генералниот секретар на Владата на Република Северна Македонија дека членовите на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество, од редот на граѓанските организации ќе ја бојкотираат работата на Советот, се до обезбедувањето на средства во Буџетот на Владата на Република Северна Македонија за реализација на Предлог-програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2022 година.

Претседателка на Советот за соработка меѓу
Владата и граѓанското општество
Фани Каранфилова-Пановска

Подготвиле: м-р Загорка Видоевска
 м-р Елпида Самарџиоска
Одобрила: м-р Сузана Никодијевиќ-Филиповска